

Peygamber İklimi

Ahmet YILDIRIM*

HZ. PEYGAMBER (S.A.V)'İN DÜNYAYA BAKIŞI

İnsan madde ve mânâdan ibaret bir varlıktır. İnsanın maddî ve mânevî bakımından mutlu ve iyi bir kul olabilmesi, maddesi ile mânâsı arasındaki dengeyi kurabilmesine bağlıdır. Beden ile ruh, madde ile mânâ, dünya ile âhiret arasındaki dengeyi sağlayabilmek için, İslâm dininde; dünyaya karşı tutum, zühd, tevekkül, kanaat, cömertlik gibi bilinmesi gereken bir takım esaslar bulunmaktadır. Bunlar arasında her Müslümanı ilgilendirmesi itibarıyla Hz. Peygamber (s.a.v)'in dünyaya karşı tutumunu ve dünya hayatını bilmek bizler için önem arz etmektedir.

Bizler için uyulması gereken en güzel örnek olan Resûl-i Ekrem (s.a.v)'in hayatına baktığımızda onun dünyaya karşı bazı tavır ve davranışlar içinde bulunduğunu görmekteyiz. Hz. Peygamber (s.a.v)'in hayatında terk-i dünya anlayışı yoktur; bunu baştan belirtmek ve kabul etmek gerekir. Ancak o, dünyaya ve dünyalıklara kendini kaptırmamıştır. Çünkü Allah Rasûlü (s.a.v), daha peygamberlikten önce Hira dağında başlayan riyâzet ve tefekkür hayatını ömrü boyunca devam ettirmiştir. O, içinde yaşadığı maddeye esir haldeki toplumun mal ve imkânları kendisine sel gibi aktığı halde, bunlara zerre kadar ehemmiyet vermiyor, eline geçen maddî şeyleri bir gün bile yanında tutmadan hemen ihtiyaç sahiplerine dağıtıyor, kamu menfaati için kullanıyordu. Kendisi sade ve ümmetinden fakir birinin yaşayışı gibi bir hayat sürmeyi tercih ediyordu. Nitekim Allah Teâlâ dünya nimetlerini ona arz etmişti. Bir gün Cebrâil (a.s.) geldi ve “*Yâ Muhammed! Allah sana selam ediyor. İsterse O'nun için şu dağ altına çevireyim diyor, ne dersin?*” dedi. O da bunu istemediğini belirtti.¹

Yine bir hadislerinde “*Allah Teâlâ dilersem benim için Mekke vadisini altına çevireceğini va'detti. Ben de, 'İstemem ya Rabbi, bir gün aç kalayım, bir gün tok olayım. Aç olduğumda sabredebeyim, tok olduğumda şükredebeyim', dedim.*”²

Dünya nimetleri bu kadar önüne serildiği halde, vefat ettiğinde geriye çok az bir şey bırakmıştı. Hz. Peygamber (s.a.v)'in, sahip olduğu nimetlerden istifade ettiği halde, o günün şartlarında pek

çok nimetten mahrum kaldığı ve sıkıntılar çektiği bilinmekte, ayrıca kendine mahsus olduğu söylenebilecek dünya hayatıyla ilgili olarak dikkat çekici bazı rivâyetler bulunmaktadır. Bu rivâyetlerde Hz. Peygamber (s.a.v)'in çok az nimete sahip olduğu ve günlük yiyeceklerden zarûrî ve bulunması gereken pek çoğundan mahrum bulunduğu zikredilmektedir. Ancak şunu unutmamak gerekir ki, Allah Rasûlü eğer bulabilirse yiyecek ve içeceklerin iyi ve güzelini tercih eder, güzel giyinmeyi, güzel koku sürünmeyi severdi.

Hayatının bazı dönemlerinde böyle sıkıntılı ve pek çok şeyden mahrum bir hayat geçirmesine rağmen o, daima alçak gönüllü, her zaman olmasa da kıt kanaat yiyip içen, cömert, maddenin esiri olmayan zenginliği tavsiye eden biri olmuştur. Ancak onun konumu gereği, fakir gibi bir yaşayışı tercih etmesi her zaman bulamadığı için değil, dünyevî şeylere kıymet vermediğindendir. Hazret-i Peygamber (s.a.v) şöyle buyurmaktadır: “*Ben melik peygamber veya kul peygamber olma hususunda muhayyer bırakıldım. Cebrâil bana tevazu göstermemi işaret etti. Ben de kul peygamber olayım, bir gün doyar, bir gün aç kalırım, dedim.*”³

Onun bu tür tavır ve davranışları gerçek mânâda İslâm'ı yaşamaktan ibaretti. O bu konuda en güzel örnekleri vermiş, aynı zamanda maddeye kul olmayan örnek bir nesil yetiştirmiştir. Onun hayatı daima değişmeksizin hep aynı standart içinde olmuştur Yani o daima mütevazı, sade ve basit bir hayat sürdürmüştür. Bu sade hayatı sırf kendisi yaşamamış, aile ve yakınlarına da öğretmiş, bazı sahabeleri de onun yolunu takip etmiştir.

Hz. Peygamber (s.a.v)'in hayatında meydana gelen söz konusu bazı durumları ortaya koyduktan sonra, onun dünyaya bakışını ortaya koyan belirgin bazı özellikleri ayrı ayrı ele almak yerinde olacaktır. Onun dünyaya bakışını bize yansıtan belirgin bazı özelliklerini şöyle sıralamak mümkündür:

Birincisi; Hz. Peygamber (s.a.v) örnek konumuyla ve Kur'an'ın öğretileri ve prensipleri çerçeve-

vesinde, her vesileyle dünya hayatının geçiciliğini vurgulamış, dünyaya kalben bağlanmamaya özen göstermiş ve ümmetine kalben dünyaya bağlanmalarını tavsiye etmiştir. Ona göre dünya önemsiz olmuş bu denli önemsiz olduğu için de ona meylettirecek işlerden, davranışlardan ashâbını sakındırmış ve mal varlığının meydana getireceği fitneye dikkatleri çekmiştir. Bu durum O'nun sözlerinde ve hayatında şöyle tezahür etmektedir:

İbn Abbas'ın rivâyet ettiğine göre, Hz. Peygamber (s.a.v) peş peşe bir kaç gece aç sabahlar, hane halkı da çoğu zaman akşamları yiyecek bir şey bulamazdı. Zaten ekmeleleri arpa ekmeğiydi.⁴

Enes b. Mâlik anlatıyor: Hz. Fâtıma, Peygamberimiz'e pişirdiği ekmekten bir parça getirmiş ve Allah Rasûlü, "Bu nedir?" diye sorduğunda "Pişirdiğim çörektir. Size getirmeden canum çekmedi." demişti. Bunun üzerine Hz. Peygamber (s.a.v): "Üç gündür babanın ağzına giren ilk lokma bu olacak." buyurdu.⁵

Hz. Peygamber (s.a.v)'in bu çileli ve sıkıntılı hayatına rağmen, bu bağlamda bir hadisinde, "Şu dünya câziptir; göz alıcı ve gönül çekicidir, tathdır."⁶ buyurmuş, bununla da dünya ve dünya nimetlerine karşı herkesin kendisi gibi davranamayacağını belirtmek istemiştir. Ancak Hz. Peygamber'in her zaman fakir hayatı sürdürdüğünü söylemek zordur. Çünkü o, bulduğu zaman da dünya nimetlerinden istifade etmiştir. Ayrıca Müslümanların servet edinmelerine müsaade etmiş, İslâm'ın zenginlik ve servet konusunda getirdiği ölçülere uymak şartıyla zenginliği öven sözler söylemiş, zenginliği reddetmemiştir. O, dünyayı tamamen terk etme, elde olan malları feda etme tavsiyesinde de bulunmamıştır. Nitekim bir hadislerinde Hz. Peygamber (s.a.v), "Dürüst ve emin tâcir, nebîler, siddıklar ve şehitlerle beraberdir."⁷ buyurmuştur. Diğer bir hadislerinde ise zenginlik hakkında konuşan bir grup sahâbeye, "Allah'a karşı sorumluluğunu bilen kimsenin zengin olmasında bir beis yoktur."⁸ diyerek zengin olmaya karşı olmadığını belirtmiştir. Onun yaptığı, "Kendilerine verdiğimiz rızıklardan infâk ederler."⁹ âyetinde ifade edildiği gibi, mallarının bir kısmını hayra

sarf etmeleri hususunda ashâbına tavsiyede bulunmaktan ibarettir. Hz. Peygamber (s.a.v), dünyayı kötüyü insanları da dünyanın esâretinden kurtararak Allah'a kul olmaya yönlendirirken; dünyadan, maldan el etek çekip münzevî bir hayata girilmesini hedef almıyordu. Aksine mü'min hem dünya nimetlerinden faydalanacak, hem de toplumdaki vazifelerini yerine getirecektir. Hz. Peygamber'in (s.a.v) şöyle buyurduğu rivâyet edilir: "İnsanlarla haşır neşir olup ezâlarına katlanan Müslüman, insanlara karışmayıp ezâlarına katlanmayan Müslümandan daha hayırlıdır."¹⁰

İkinci olarak; Hz. Peygamber'in (s.a.v) dünya yaşayışıyla ilgili olarak mutlak surette hatırlanması lazım gelen bir diğer özelliği de lüks ve israf karşı olan bakışı ve tavrıdır. Zaten lüks ve israf onun hayatında görmek ve birlikte düşünmek dahi mümkün değildir. Bu itibarla lüks ve israftan uzak bir yaşantı onun hayatı boyu sürdürdüğü bir yaşantı tarzı olmuştur. Hayatının her safhasında lüks ve israf karşı dikkatli ve titiz olmuş, hayatı boyunca yemesi, içmesi, giyimi ve hülâsa bütün yaşantısıyla ne bir israf ne de lüks örneği vermiştir. Onun hayatı son derece sade, düzenli ve temiz, nezih ve mütevazı; kibir, gurur ve gösterişten uzak olmuştur.

Bunlardan hülâsa olarak şu ortaya çıkmaktadır: Hz. Peygamber (s.a.v)'in dünyaya bakışı, dünyanın içinde bulunarak ve bütün nimetlerinden faydalanarak dünyayı ve maddeyi aşmayı, ihtiyaç dışında her türlü lüks ve israftan uzak sade bir yaşayışı, meşru kazanç elde etmeyi, çalışmayı, hayatın içinde olmayı, dünyada âhireti kazanmayı, dünyanın imar ve intizamı için gayret göstermeyi gerekli ve zorunlu kılmaktadır.

Dipnot

* Doç. Dr.

- 1 Ahmed b. Hanbel, *Musned*, I, 242, VI, 71.
- 2 Tirmizî, *Zühd*, 35.
- 3 Heysemî, *Mecmeu'z-Zevâid*, IX, 192.
- 4 İbn Sa'd, *et-Tabakâtu'l-kubrâ*, I, 400; Tirmizî, *Zühd*, 38; İbn Mâce, *Et'ime*, 49.
- 5 İbn Sa'd, *et-Tabakâtu'l-kubrâ*, I, 400.
- 6 Buhârî, *Cihâd* 37; Tirmizî, *Fiten*, 26; *Zühd*, 41.
- 7 Tirmizî, *Buyû*, 4; İbn Mâce, *Ticârât*, I.
- 8 İbn Mâce, *Ticârât*, I.
- 9 2 / el-Bakara, 3.
- 10 Tirmizî, *Sıfatu'l-Kiyâme*, 55.